

בעניין:

שחר בן יאיר, עו"ד

בעצמו וע"י ב"כ עו"ד יצחק אבירם

מרחוב אבא הלל 12 רמת גן
טל': 03-6127878, 03-6110505 פקס: 03-7522095

המבקש

- נ ג ד -

1. בנימין נתניהו

2. סיעת הליכוד

שניהם על ידי עורכי הדין אבי הלוי וניבה הלוי
מכיכר הבימה 2, תל אביב 6425322
טלפון 03-6851685 פקס: 03-6324111
e-mail:avi.halevy@gmail.com

3. עיתון "ישראל היום" בע"מ

מרחוב השלושה 2, תל אביב

4. עמוס רגב

מרחוב השלושה 2, תל אביב

5. שלדון אדלסון

באמצעות עיתון "ישראל היום" מרחוב השלושה 2 תל אביב

6. היועץ המשפטי לממשלה

המשיבים

תשובה מטעם המשיבים 1 ו-2

בהתאם להחלטת כבוד יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-20, מתכבדים בזה המשיבים 1 ו-2 (הלן: "המשיבים") להגיש את תשובתם לעתירה לפיה מתבקש כבוד יושב ראש הוועדה לדחותה מהנימוקים שיפורטו להלן:

פתח דבר

1. בשם עקרון השוויון בין המתמודדים בבחירות לכנסת, הוגשה לכבוד השופט, יו"ר ועדת הבחירות המרכזית הנכבדה, 40 יום לפני יום הבחירות לכנסת ה-20, בקשה חריגה ויוצאת דופן באופייה על ידי אזרח, שאינו מועמד בבחירות לכנסת, להוציא מלפניו צו דרקוני, שמבקש להגביל את חופש העיתונות של עיתון יומי היוצא לאור מזה שמונה שנים ברציפות בתפוצה של כ- 250,000 עותקים בימי חול וכ- 350,000 עותקים בימי שישי וערבי חג וכן להורות לעיתון להימנע מביצוע עבירה לפי סעיף 10(ב) לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959, המתקיימת, לדעתו של העותר, בזה שהעיתון מפרסם, לטענתו, מזה שנים רבות תעמולת בחירות אסורה לטובת המשיב 1, מר בנימין נתניהו, ראש ממשלת ישראל, העומד בראש המשיבה 2 - רשימת הליכוד לכנסת ה-20.

2. אם ציפינו למצוא בנימוקיו של העותר - המבקש מיו"ר ועדת הבחירות הנכבדה, סעד כה חריג ויוצא דופן, להגביל במהלך מערכת הבחירות לכנסת את חופש העיתונות, שהוא אחד מחירויות היסוד של האזרח בדמוקרטיה הליברלית - תשתית עובדתית וראיות משמעותיות שהיה בהן כדי לעמת, אף לו לכאורה, את הזכות לחופש הביטוי והעיתונות עם זכויות חשובות אחרות של האזרח במדינה הדמוקרטית, כמו למשל, עקרון השוויון בין המועמדים בבחירות, הזכות לפרטיות, חשש להוצאת לשון הרע וזכויות אחרות, התבדינו, שכן מצאנו, כי התשתית העובדתית והראייתית שעליה נסמכת העתירה היא מגדל קלפים שנבנה על דיונה של חולות נודדים וכי התשתית הנורמטיבית שעליה מסתמך העותר, אינה מעניקה לוועדת הבחירות הנכבדה סמכות ליתן לעותר את הסעדים המבוקשים.

3. מעיון מעמיק בכתב העתירה ומניתוח העובדות הנטענות בה מתברר, כי הידיעות החדשותיות והדעות הפובליציסטיות, שהתפרסמו בעיתון במהלך השנים, שנכתבו על ידי עיתונאים בכירים, מוגדרים על ידי העותר כ "תעמולת בחירות" אסורה רק משום, שהוא ועוד כמה עיתונאים, פובליציסטיים ואנשי תקשורת סבורים, כי התיאור של המציאות הישראלית כוללת רק אמת עיתונאית אחת בלבד - שלהם כמובן - שמשקפת את האופן שבו הם קולטים בחושיהם את ההווה הישראלית.

4. לדעתנו, כפי שתובהר בהמשך בהרחבה, לא ניתן להגביל מכוח סעיף 10(ב) לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959 (להלן: "חוק הבחירות") את חופש העיתונות הכתובה. עמדה זאת מקבלת משנה תוקף במיוחד במקרה שלפנינו שבו העותר טוען טענה כללית וגורפת, כי "ישראל היום" מפרסם מזה שנים "תעמולת בחירות" לטובתו של מר בנימין נתניהו, ראש הממשלה, כשהראיות שהוא מביא לביסוס טענתו הן קטעי עיתונות שבהם מוצגת עמדתם של כמה עיתונאים שסבורים, כי המציאות הישראלית, כפי שהיא מסוקרת בעיתון "ישראל היום", בכל הנוגע לראש הממשלה מר בנימין נתניהו, אינה אמת, משום שהם סיקרו או שהיו

מסקרים אותה אחרת וכן חוות דעתה של מומחית לתקשורת, המסתמכת לטענתה על מודלים תיאורטיים ומחקר אקדמי ואמפירי, שהובילו אותה למסקנה לפיה "ככה...". - הכוונה לסיקור של נתניהו בעיתון "ישראל היום" - נכון הרבה יותר לראות אותו כדבר תעמולה מאשר דיווח עיתונאי" - עם כל הכבוד, אלה אינם טעמים שבגינם מגבילים את חופש העיתונות!

5. מדוע לא חקרה המומחית לתקשורת את השאלה האם הסיקור של אמצעי תקשורת אחרים בישראל ביחס למר בנימין נתניהו, ראש הממשלה, הינו בגדר דיווח עיתונאי העומד בעקרונות המקובלים של עבודה עיתונאית בשדה התקשורת? אילו עשתה כן היא לא הייתה מגיעה, לדעתנו, למסקנה אליה הגיעה, שכן מחקר כולל ומקיף אודות הסיקור של אמצעי התקשורת את מר בנימין נתניהו הייה מגלה, לדעתנו, כי האופן שבו "ישראל היום" מסקר את מר בנימין נתניהו מוסיף הרבה גוונים של אמת לסיקורים הצהובים אודות ראש הממשלה, בחלק מאמצעי התקשורת.

6. הגישה שמציג העותר היא אנטי דמוקרטית, אנטי ליברלית, אנטי פלורליסטית. היא אינה מכבדת את הזכות לחופש העיתונות שבמסגרתה נהנים העיתוננים השונים מהחירות להיות נאמנים לתפיסת עולם מסוימת. מי שמבקש להציב סכר בפיו של עיתון במהלך מערכת הבחירות פוגע לא רק בחופש הביטוי אלא גם בזכות הציבור לדעת שהיא הכלי שבאמצעותו מגבשים האזרחים את תודעתם לגבי האופן שבו בכוונתם להצביע.

7. כדי להמחיש עד כמה מושתת העתירה על הנחות יסוד מוטעות לגבי האופן שבו ראוי לתפוס את חופש העיתונות מבחינה מהותית, נביא לדוגמא את עמדתו של העותר לגבי התייחסותו של "ישראל היום" לגבי נסיעתו הקרובה של ראש הממשלה לארה"ב לביקור שבמהלכו הוא ינאם בפני הקונגרס של ארה"ב על סוגית הגרעין האירני.

8. מדוע "ישראל היום", שהביע את דעתו בסוגיית הגרעין האירני לפיה "חיוני שראש הממשלה יופיע למנוע הסכם רע", שהיא הרת גורל לעצם קיומה של המדינה, שאינו מכחיש את העובדה, כי תפיסת העולם הבסיסית שלו היא ימנית - מדוע אין לו זכות ליהנות מחופש העיתונות ולהביע את עמדתו כפי שהוא מאמין בה, אלא הוא צריך לערוך את "האמת שלו", לאור דעתו של העותר או של עיתונאים אחרים הסבורים אחרת?

9. ומדוע הכותרת של טור הדעה של דרור אידר ב "ישראל היום", שאותה ציטט העותר, לפיה "הנאום הנכון, במקום הנכון" - הכוונה לנאום של ראש הממשלה בפני הקונגרס - והציטוט של דבריו של שגריר ישראל בארה"ב לפיו "הנאום נגד אירן, לא נגד אובמה" - מדוע דעות אלה, אינם חלק מחופש העיתונות של העיתונאים שביטאו אותן?

10. מדוע גישתם הפטריוטית של עיתונאים, שמקורה בדאגה כנה ואמיתית לעצם קיומה של מדינת ישראל ולביטחון אזרחיה מתפרשת על ידי העותר כשירות של תעמולת בחירות בעד נתניהו?

התשתית העובדתית

11. "ישראל היום" הוא עיתון מסחרי שנוסד ביולי 2007 על ידי מר שלדון אדלסון, יהודי אמריקאי אמיד.
12. "ישראל היום" עוסק במגוון נושאים, כגון: אקטואליה וחדשות, כלכלה, תרבות, ספורט, פנאי ובין הכותבים בעיתון נמנים עיתונאים בכירים המבטאים בכתבים דעות שונות ביניהם: דן מרגלית, מרדכי גילת, יאיר ניצני, ג'קי לוי, אבי נוסבאום, עינב גללי, הילה אלפרט, יואב קוטנר, מתי טוכפלד, והצלם זיו קורן.
13. לעיתון יש אתר אינטרנט בשם "ישראל היום" שבו מוצג גיליון דיגיטלי של העיתון וכן אתר חדשות בשם nrg. החל מאוקטובר 2011 העיתון מחולק למנויים בתשלום, ובנקודות הפצה בחינם.
14. "ישראל היום" חולל תמורות בשוק העיתוניים היומיים המסחריים בישראל, דבר שהביא ליוזמות חקיקתיות בכנסת, ביניהן הצעת חוק לתיקון פקודת העיתונות שביקשה לקבוע, כי השליטה בעיתון תהיה בידי אנשים שהם אזרחי ישראל ותושביה, הצעת החוק שנועדה להגביל לשנה את חלוקה של עיתונים ללא תשלום, הצעת חוק שביקשה לאסור מכירת מוצר או שירות במחיר הנמוך מ 50% או יותר מעלות הייצור שלו או מעלות אספקתו של השירות ועוד.
15. "ישראל היום" הוא עיתון מסחרי, שבדומה לעיתונים מסחריים אחרים, מונחת בבסיסו השקפת עולם מסוימת, במקרה שלנו השקפת עולם ימנית. עם זאת, על הכותבים בו נמנים גם בעלי דעות אחרות, ובהם, בין היתר, מר יוסי ביילין, לשעבר שר המשפטים, איש יוזמת ג'נבה ומפלגת העבודה ואחרים. בין הכותבים הקבועים בעיתון ניתן למצוא גם מבקרים של ראש הממשלה ובהם מר דן מרגלית, מר מרדכי גילת ואחרים.
16. בעשורים הראשונים לאחר קום המדינה העיתונות הישראלית התאפיינה בעיתונים מפלגתיים. "דבר" היה העיתון של מפלגת השלטון - מפאי, "הירדן" ו "המשקיף" היו עיתונים של התנועה הרוויזיוניסטית של ז'בוטינסקי, "חרות" היה (עד סוף 1965) עיתונה של תנועת החרות, ומאוחר יותר, לאחר הקמת גח"ל, הוקם העיתון "היום". "הצופה" היה העיתון של תנועת המזרחי ו "על המשמר" היה העיתון של תנועת השומר הצעיר. העיתונים המפלגתיים לא היו למטרות רווח.

17. עם הזמן הלכה העיתונות המפלגתית ונעלמה כמעט לחלוטין ואת מקומה תפסו עיתונים מסחריים המחויבים לחופש הביטוי, לזכות הציבור לדעת, להוגנות ולפרסום מקצועי של ידיעות ודעות.

18. לתנועת הליכוד וליו"ר תנועת הליכוד וראש הממשלה מר בנימין נתניהו, אין ולא היה כל קשר של שליטה או קשר ארגוני כלשהו, מכל מן וסוג שהוא, עם "ישראל היום" או עם מערכת העיתון או עם עיתונאים הכותבים בו, שהיה בו או שיש בו כדי להשפיע על שיקולי העריכה של העיתון או על תכניו או על הקמתו, היווסדו או על ניהולו השוטף.

19. הקשרים שיש לתנועת הליכוד וליו"ר הליכוד, מר בנימין נתניהו עם "ישראל היום" הם קשרים רגילים הקיימים בין הליכוד כמפלגה פוליטית המיוצגת בכנסת ושהעומד בראשה, מר בנימין נתניהו מכהן כראש הממשלה לבין עיתונאים ואמצעי תקשורת אחרים המסקרים את הפעילות הפוליטית של המפלגות בכנסת ובממשלה. קשרים אלה, המתקיימים בין כל המפלגות במדינה לבין אמצעי התקשורת, נועדו להגשים את זכותם החשובה של האזרחים לדעת מה מעשיהם של הרשות המחוקקת וחבריה ושל הרשות המבצעת וחבריה. ראוי להדגיש, כי חלק מחברי הכנסת של הליכוד הצביעו בכנסת בעד הצעות חוק, שעל פי הפרסומים בתקשורת, לא התאימו לאינטרסים של "ישראל היום", אלא דווקא לאינטרסים של עיתונים אחרים.

20. ליו"ר תנועת הליכוד וראש הממשלה, מר בנימין נתניהו ולרעייתו יש, אמנם, קשרי ידידות חמים עם מר שלדון אדלסון ורעייתו מרים, אולם מדובר במערכת יחסים הדומה לזו ששררה בין כל מנהיגי מדינת ישראל לדורותיהם לבין מנהיגים יהודים מהתפוצות - מערכות יחסים שתרמו רבות להגברת הזיקה של יהודי התפוצות למדינת ישראל ולמעמדה של ישראל בעולם.

21. אכן, בלשכתו של ראש הממשלה, מר בנימין נתניהו כיהן בעבר בתפקיד ראש הצוות עובד בכיר לשעבר בעיתון "ישראל היום" ואולם, העסקתו אינה מעידה על קיומה של זיקה מיוחדת מעבר לזאת שתוארה לעיל, בין ראש הממשלה ל "ישראל היום". בלשכה הועסקו עובדים בכירים שהיה להם רקע מתחום התקשורת, ביניהם עיתונאים בכירים בעיתונים יומיים שונים, כמו למשל, איתן הבר, שכיהן כראש לשכתו של ראש הממשלה המנוח יצחק רבין ז"ל, העיתונאי יועז הנדל, איש ידיעות אחרונות, שכיהן כראש אגף תקשורת תחת ראש הממשלה בנימין נתניהו, מר ניר חפץ איש ידיעות אחרונות שכיהן תחת ראש הממשלה נתניהו באותו תפקיד ועיתונאים אחרים.

22. החל מימיה הראשונים, עסקה העיתונות בכל העולם בעיקר בפוליטיקה ובמפלגות ואך טבעי הוא שעיתונאים רבים בחרו לעסוק בפוליטיקה ממש ואכן עיתונאים רבים כיהנו בכנסת וחלקם כשרים בממשלה, כמו למשל, יוסף (טומי) לפיד ז"ל, ח"כ יאיר לפיד, ח"כ שלי יחימוביץ, ח"כ מיקי רוזנטל, הח"כ לשעבר דניאל בן סימון ורבים אחרים.

התשתית הנורמטיבית

23. חופש העיתונות הוא אחד מחירויות היסוד של האזרח במדינה הדמוקרטית, שנועד להבטיח זרימה שוטפת של מידע לאזרחים בכל תחומי החיים במדינה והמבטיח קיומה של במה ציבורית להחלפתן של דעות בתחומים שונים.

24. כוחם של האזרחים במדינה הדמוקרטית הוא "בידיעה". הידיעה מעניקה לאזרחים ביטחון, כי הממשל המנהל את הקהילה שאליה הם משתייכים מנהל אותה בהתאם לחוק וכי הוא מקיים את חובותיו כלפיהם ושומר על זכויות היסוד המוקנות להם כבני אדם. תומאס ג'פרסון מהאבות המייסדים של ארה"ב היטיב לבטא את מעמדו של חופש העיתונות באומרו, כי:

"חירותנו תלויה בחופש העיתונות ואם חופש זה יוגבל לא נוכל להתקיים"

לג'פרסון מיוחסת גם האימרה האלמותית:

"לו הייתי נאלץ לבחור בין מדינה שיש בה ממשלה ואין בה עיתונות, לבין מדינה שיש בה עיתונות ואין בה ממשלה הייתי בוחר באפשרות השנייה"

25. חופש העיתונות, שהוא אחד מביטוייה של חופש הביטוי, אינו מעוגן בחקיקה הישראלית, אלא בפסיקה של בית המשפט העליון שקבע, כי הגבלתו של חופש העיתונות תיעשה בנסיבות חריגות במיוחד בהן יש להעדיף את ההגנה על זכויות חשובות אחרות, כמו למשל, הזכות לפרטיות, הזכות של אדם לשמו הטוב ועוד זכויות אחרות. (ראו בג"ץ 7/52, 87/53 חברת קול העם נ' שר הפנים)

26. פקודת העיתונות משנת 1933 מגדירה מהו עיתון ובסעיף 4 לפקודה נקבע, כי הדפסה או הוצאה לאור של עיתון טעונה רישיון. סעיף 6 לפקודה מעניק לשר הפנים סמכות לבטל רישיון שניתן לעיתון ולסגור עיתון. עיתונים ועיתונאים מאוגדים במועצת העיתונות בישראל שהיא גוף וולונטרי, שמחויב לשמירה על כללי האתיקה החלים על כלי התקשורת, והאוכף כללים אלה. מועצת העיתונות אחראית על השמירה על עיתונות חופשית, חופש המידע, חופש הביטוי וחופש הבעת הדעה ולכך שהעיתונים יציגו לציבור שרות מקצועי ופרסום מדויק, הוגן ואחראי של ידיעות ודעות.

27. היקף ההגבלה של חופש העיתונות בחוק הבחירות הינו מצומצם. החוק מטיל הגבלות על מודעות של תעמולת בחירות המתפרסמות על ידי המפלגות בעיתונים ועל תשדירי בחירות המתפרסמים על ידי המפלגות ברדיו ובטלוויזיה. יושבי ראש ועדות הבחירות הרחיבו את תחולתן של חלק מההגבלות גם על פרסום מודעות באינטרנט.

28. סעיף 5 לחוק הבחירות אוסר על קיומה של תעמולת בחירות בשידורי רדיו וטלוויזיה והוא מורה, כי:

5" (א) על אף האמור בכל דין אחר, בשידורי רדיו או טלוויזיה -

(1) לא תהא תעמולת בחירות בתקופת 60 הימים שלפני הבחירות..."

סעיף 10 (ב) לחוק מטיל על מפלגות הגבלות על פרסום מודעות בעיתונים וזאת לשונו:

10" (א) לא תהא תעמולת בחירות באמצעות מודעות מודפסות המוצגות ברבים, אלא בהגבלות אלה: ...

(ב) לא תהא תעמולת בחירות באמצעות מודעות מודפסות המתפרסמות בעיתונים יומיים, בשבועונים או בירחונים, אלא בהגבלות אלה:

(1) מודעה לא תהא גדולה מ-40 אינץ';

(2) (בוטלה);

(3) לא תפורסם יותר ממודעה אחת ביום מטעם כל מפלגה בעתון אחד;

(4) לא תפרסם מפלגה יותר מ-10,000 אינץ' בסך הכל במשך שלושת החדשים שלפני יום הבחירות. הוראה זו לא תחול בבחירות לכלל הרשויות המקומיות;

(5) המודעה תישא את שמו ומענו של האדם האחראי להזמנתה, ואם פעל אותו אדם מטעם סיעה, רשימת מועמדים, מועמד כאמור בסעיף קטן (א)(3) או גוף אחר, תישא המודעה את שם הסיעה, רשימת המועמדים, המועמד או הגוף כאמור, או את האות או הכינוי של הסיעה או של רשימת המועמדים

29. חוק הבחירות אינו מטיל הגבלה כלשהי על תוכנם של יצירות עיתונאיות, הכוונה לכתבות, ידיעות, תחקירים או דעות הנכתבות על ידי עיתונאים ופובליציסטים והמתפרסמות בעיתונות הכתובה והדיגיטאלית ולא בכדי. היצירה העיתונאית, אינה אמורה לדעוך במהלך מערכת הבחירות לכנסת, אלא נהפוך הוא, עליה להתעצם, שכן חשיבותו של המידע החדשותי והדעות השונות המוצגות בפני האזרחים אמורה לסייע לבוחרים לקיים הליך קוגניטיבי, שבמהלכו הם מגבשים את עמדתם בעד איזו מפלגה יצביעו בבחירות.

30. ההלכה בעניין זה סוכמה על ידי כבוד השופט סלים ג'ובראן, יו"ר ועדת הבחירות המרכזית בתר"מ 16/20 לאמור:

"27 עיתונים מקומיים - לא מצאתי כי במקרה דנן מדובר בתעמולה אסורה, כידוע, עד למועדים הקבועים בחוק הבחירות, לא חובה מכוח חוק זה על עיתון לפרסם מודעות באופן שיווני, רק לאחר המועדים הקבועים בחוק הבחירות (60 ימים ו-90 ימים, כתלות בסוגיה הנדונה), ניתן לבחון האם העיתונות עומדת בחובותיה על פי החוק. יוזכר בהקשר זה כי המגבלות על תעמולת בחירות בידיעות חדשותיות בעיתונות, מדודות יותר. זאת בשם חופש

הביטוי הפוליטי וחופש העיתונות (ראו: בג"ץ 236/13 עוצמה לישראל נ' יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת (15.1.2013) (להלן: "פרשת עוצמה לישראל"): תב"כ 2/19 פרנקנטלר נ' עוצמה לישראל (12.12.2012), ה'ופט א' רובינשטיין) (להלן: "עניין פרנקנטלר")

"בהקשר זה, אף אם אניח כי ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית סמכות להכריע בנוגע לתעמולת בחירות טרם התקופות האמורות לרבות המדיומים תקשורתיים שאינם מנויים במישרין בחוק הבחירות, וזאת לשם הגשמת תכליתו (ראו והשוו: פרשת עוצמה לישראל: עניין פרנקנטלר), הרי שסמכות זו יש להפעיל במשורה. זאת רק מקום בו הוכחה זיקה ברורה וממשית בין המדיום התקשורתי לבין מתמודד זה או אחר, באופן שפוגע בצורה ממשית בשוויון בין המתמודדים"

באותו עניין נקבע גם בתר"מ 64/20 מפי כבוד השופטת אסתר חיות, מ"מ יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת לאמור:

"סעיף 10 (ב) לחוק הבחירות קובע מגבלות על מודעות המתפרסמות בעיתונים אך פרט לאיסור זה, אין בחוק הבחירות הגבלה בנוגע לפרסום ידיעות מוחשיות בעיתונים. לעומת זאת הוטלו מגבלות בהקשר זה על תעמולה ברדיו ובטלוויזיה בתקופת 60 הימים קודם למועד הבחירות (ראו סעיף 5 לחוק הבחירות: תב"כ 10/16 קשב נ' ערוץ 7 (30.12.2006), השופט מ' חשין: תב"כ 17/17 רשימת הליכוד נ' הרשות השנייה (23.3.2006), השופטת ד' ביניש). נראה כי המחוקק בחר שלא להטיל מגבלות דומות לגבי עיתונים, על מנת לאזן בין הצורך לשמור על טוהר הבחירות ועיקרון השוויון בבחירות ובין חופש העיתונות וזכות הציבור לקבל מידע חדשותי. (ההדגשה בקו אינה במקור)

עם זאת אין לשלול את האפשרות כי צו המונע תעמולת בחירות אסורה בעיתונים יוצא מקום שמדובר בתעמולה בהיקף גדול והוכחה זיקה ממשית בין העיתון לבין הנהנה מהפרסומים (השוו להחלטותיו של חברי השופט ס' ג'ובראן: תר"מ 16/20 קונינסקי נ' אלדר (23.6.2013): תר"מ 56/20 דהרי נ' לוי (8.8.2013). במקרה דנן, העותר לא הציג ולו ראשית ראייה לזיקה בין המשיב 1 לבין העיתון "כל אלאנאס" ובנוסף המשיבה 3 טענה (ותמכה טענה זו בתצהיר), כי לא נעשה כל שימוש במשאבי ציבור לטובת הפרסומים הנטענים" (שם עמודים 5 ו-6).

31. חוק הבחירות, שצמצם את תחולתו אך ורק לשידורי תעמולה ברדיו ובטלוויזיה ולמודעות המתפרסמות על ידי המפלגות בעיתונים, אינו מגדיר את הביטוי "תעמולת בחירות". בית המשפט העליון נדרש לפרשנותו של ביטוי זה שעה שהתבקש לדון בהיקף תחולתו של סעיף 5 לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), הדין בהגבלות על תעמולת בחירות בשידורי רדיו וטלוויזיה, אשר קובע בין היתר, כי "לא תהא תעמולת בחירות בתקופת 60 הימים שלפני הבחירות".

32. פסק הדין המנחה לגבי הפרשנות של הביטוי "תעמולת בחירות" הוא עניין זוילי, בו נקבע, כי:

"... תעמולת בחירות הינה רק אותו ביטוי שהאפקט שלו הוא בהשפעתו על הבחור ושאינו לו אפקט דומיננטי אחר..." (ראה בג"ץ 869/92 ניסים זוילי נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה- שלוש עשרה, פ"ד מו(2))

בבג"ץ זוילי מביא הנשיא דאז (ברק) בהסכמה את דבריו של כב' השופט (כתארו אז) שמגר, בכהונתו כיו"ר ועדת הבחירות המרכזית, בעניין סרור:

"... אכן האיזון הראוי בין הערכים המתחרים מחייב כי הדיבור 'תעמולת בחירות' יכלול אותו שידור אשר פועלו הוא בשיכנוע ובהשפעה על הכרעת הבחור, ולא שידור שהאפקט שלו הוא אחר (כגון: אמנותי, חדשותי, דתי) גם אם השפעות הלוואי שלו הם בהשפעה (עקיפה) על הבחור. עמד על כך הנשיא השופט שמגר - תוך התייחסות לסעיף 8 לחוק דרכי תעמולה, האוסר על ליווי תעמולת בחירות בתוכנית בידור באומרו 'סעיף 8 אינו דן בכל אירוע, ממנו יכולה לנבוע בעקיפין השפעה על שיקולו של הבחור, אלא בתעמולה, הנראית בתור שכזאת בעיני האדם הסביר (ת"מ 1/83 [23 עמ' 28])" (זוילי, פסקה 20)

33. קביעה דומה בשאלה מהי "תעמולת בחירות" מצויה גם בעניין שמאי בו נקבע:

"'תעמולה' עניינה ביטוי, אשר האפקט הדומיננטי שלו - ברמת הסתברות של אפשרות ממשית או ודאות קרובה - הוא בהשפעה על הצופה, ושאינו לו אפקט דומיננטי אחר, כגון אמנותי או חדשותי..." (ראה בג"ץ 7012/93 ח"כ יעקב שמאי נ' הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, פ"ד מח(3) 25)

המקרה שלפנינו

34. כפי שכבר אמרנו, לליכוד ולמר בנימין נתניהו, יו"ר הליכוד וראש ממשלת ישראל, אין ולא הייתה זיקה כלשהי שהיה בה כדי להשפיע על עריכת התוכן בעיתון "ישראל היום" ועל התכנים המתפרסמים בו. העותר לא הביא ראיה כלשהי לביסוס טענותיו בדבר מעורבותם של הליכוד או של מר בנימין נתניהו במינויים של בכירים במערכת העיתון "ישראל היום" לבד מכמה קטעי עיתונות, שאין להן כל ערך ראייתי.

35. היצירה העיתונאית יכולה לבוא לידי ביטוי בכמה אופנים מרכזיים: כתבה חדשותית, מאמר על נושא מסוים, דעה פובליציסטית, מחקר וכן צילום וקריקטורה. אף לא אחד מאלה הינו בגדר "מודעה", שעליה חל סעיף 10(ב) לחוק הבחירות.

36. עיון מעמיק בכתב העתירה וניתוח הדוגמאות המובאות בה של פרסומים עיתונאיים ב"ישראל היום" מראה בבירור, כי מדובר בפרסומים המתארים את המציאות הישראלית, כפי שהיא נתפסת בעיני הכותבים ברוב הגינותם וביושרם המקצועי.

37. נקודת המוצא של העותר, המגדיר את הפרסומים שהביא בעתירתו כ "תעמולת בחירות" אסורה רק משום שהוא ועוד כמה עיתונאים ואנשי תקשורת סבורים, כי התיאור של המציאות הישראלית כוללת רק אמת עיתונאית אחת בלבד - שלהם כמובן - הינה מוטעית.

38. "ישראל היום" יוצא לאור כל יום, מזה שמונה שנים ברציפות, כדי להביא לציבור קוראיו חדשות בכל תחומי ההווה הישראלית ולא כדי לשכנע אותם או להשפיע עליהם להצביע בבחירות בעד מועמד כזה או אחר. "האפקט הדומיננטי", של הפרסומים "בישראל היום", לאורך כל השנים, היה פרסום חדשות ודעות והוא נעשה במסגרת חופש העיתונות של העיתון.

39. למעלה מן הצורך ראוי להדגיש, כי הפרסומים שהביא העותר, שרובם הופיעו בעיתון לפני חודשים ואף לפני שנים רבות, אינם יכולים להיות "אפקטיביים" במובן ההלכתי של הביטוי ביחס לבוחרים שאמורים להצביע בבחירות הקרובות לכנסת ה-20, שכן גם אם נניח כי הם נחשפו לאותם פרסומים, שלדעתנו אין בהם תעמולת בחירות, הרי שהחשיפה התרחשה זמן רב מאוד לפני הבחירות לכנסת ה-20.

40. עם כל הכבוד, העותר לא הצביע על יצירות עיתונאיות שהתפרסמו בעיתון - על כתבות או מאמרים, שקורא סביר - ואין הכוונה לעותר שהינו עורך דין במקצועו - היה רואה בהן תעמולת בחירות.

41. עצם ההזדקקות של העותר לחוות דעת של מומחית לתקשורת, המתפרשת על פני 36 עמודים שלכל הדעות, אינה עונה להגדרה של קורא עיתון סביר, שברוב הגינותה העידה בחוות דעתה, כי היא נכתבה, בין היתר, בהסתמך על תיאוריות המבוססות על מחקר אקדמי בתחום התקשורת, הפילוסופיה והסוציולוגיה ביחס לעיתונות, מעידה על כך שהפרסומים, שהובאו על ידי העותר, אינם נתפסים על ידי קורא סביר כתעמולת בחירות.

42. למעלה מן הצורך, יבקשו המשיבים להתייחס בקצרה לטענתו של העותר, לפיה "לישראל היום" אין מודל כלכלי משום שהוא מחולק בחינם. על פי הפרסומים בתקשורת ל "ישראל היום" יש מודל עסקי שמבוסס על הכנסות מפרסום מודעות ואולם ראוי להדגיש, כי מאז שהופיע העיתון המודרני הראשון בתחילת המאה ה-19, נאבקו העיתונים המסחריים על קיומם הכלכלי במיוחד משום שהתפוצה של כל עיתון, במיוחד בראשית דרכו, לא הייתה המונית. בהיסטוריה של העיתונות ידועה "מהפכת הפני" שהחלה בשנת 1833, שבה החל המנהג למכור עיתון תמורת פני אחד, כדי שהעיתון יהיה נגיש להמונים.

43. טענתו של העותר לגבי הפרות, לכאורה, של חוק מימון מפלגות, תשל"ג - 1973, שלדעתנו לא הוכחו אף לא לכאורה, אינן בתחום סמכותה של ועדת הבחירות המרכזית הנכבדה, אלא בתחום סמכותו של מבקר המדינה, מכוח הוראותיו של חוק המפלגות התשנ"ב - 1992 וחוק מימון מפלגות, התשל"ג - 1973.

סיכום

44. מי שמשווה את "ישראל היום" לעיתון הרוסי "פראבדה", אינו מבחין בין "ישראל היום" שהוא עיתון מסחרי, שיש לו תפיסת עולם פוליטית, המתפרסם במדינה דמוקרטית, שיש בה חופש ביטוי וחופש עיתונות ועיתונים מסחריים רבים לבין "פראבדה" - עיתון שהיה שופר של המפלגה הקומוניסטית בברית המועצות, שהייתה המפלגה היחידה במדינה, שהתפרסם בברית המועצות, בימים שלא היה קיים בה חופש ביטוי וחופש עיתונות.

45. לתגובה זו מצורף תצהיר התומך בעובדות הנטענות בה.

46. לאור האמור לעיל, מתבקש בזה כבוד יושב ראש ועדת הבחירות לדחות את העתירה.

אבי הלוי, ע"ד

ב"כ המשיבים 1 ו- 2